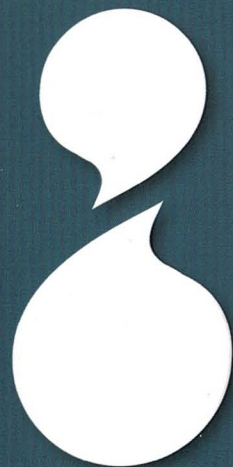

10
JAAR

2017

praktijkboek
**PUBLIEKE
RUIMTE**

Een luwteplek in een stedelijk landschap is een plek om even uit de drukte van alledag te stappen.

GEERT PEYMEN, ARCHITECT-SCENOGRAAF/DOCENT FACULTEIT
ARCHITECTUUR KULEUVEN, CAMPUS SINT-LUCAS GENT/BRUSSEL

DE LUWTEPLEK

EEN RUIMTELIJK ONDERZOEK NAAR STILTE, RUST EN VERSTILLING IN DE STAD

Contactgegevens auteur

Geert Peymen
architect-scenograaf
0486 33 40 14
info@peymen.be
www.peymen.be

Het begrip 'luwte' - als een plek in de rivier waar de stroming geen vat op heeft - en de uitspraak 'even in de luwte zitten', staan symbool voor wat een stilteplek in een stedelijk landschap kan betekenen: een plek om even uit de drukte van alledag te stappen. De stilte als akoestisch fenomeen is er slechts een klein onderdeel van.

'Ooit en waarschijnlijk binnenkort zal er behoefte zijn aan wat vooral onze grote steden ontbreekt: stille en ruime uitgestrekte plaatsen om na te denken, plaatsen met hoge lange zuilengangen voor slecht of al te zonnig weer, waar geen gedruis der omroepers doordringt (...), nieuwe bouwwerken en plantsoenen, die als geheel de verhevenheid van de bezinning en het ter zijde zijn uitdrukken,' schreef Friedrich Nietzsche in 1882¹.

Voor uitgestrekte plaatsen en lange zuilengangen is er al lang geen ruimte meer. De noodzaak van stilte als een kwaliteit in de stedelijke context is daarentegen groter dan ooit. Dat ruimte de beleving van stilte, rust en verstillings beïnvloedt, spreekt voor zich. Het was dan ook logisch om vanuit architectuur een debat en onderzoek over dit thema op te starten. Twee jaar (veld) onderzoek over stilte, rust en verstillings in de stad resulteerde in het boek 'De luwteplek'. Voor dat onderzoek werden de

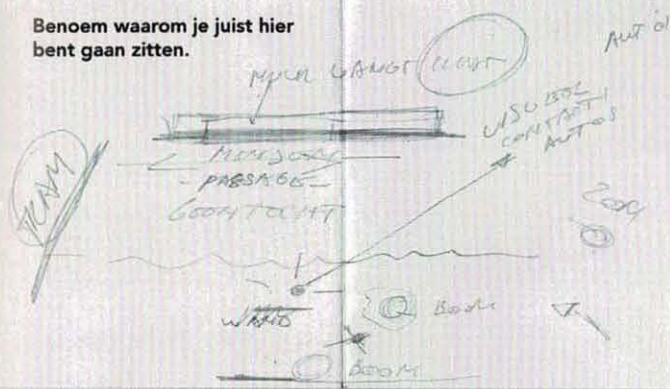
ruimtelijke eigenschappen van publieke ruimtes geobserveerd en werden de bevindingen vervolgens tijdens participatieve wandelingen afgetoetst. Het boek 'De luwteplek' gaat niet op zoek naar wat stilte is, maar naar de publieke ruimte die verstillings toelaat. Uiteraard is een akoestisch aangename omgeving een aanzet, maar in de stedelijke context is stilte nagenoeg onbestaand. Het gaat daar over een zoektocht naar ruimtelijke, kwalitatieve parameters die, voorbij de akoestische stilte, rust en verstillings kunnen stimuleren. Het onderzoek definieert zes parameters die een luwteplek beïnvloeden: omsloten, poreus, betekenisvol, contrastrijk, relationeel en niet-toegeëigend. Vanuit deze zes thema's en hun onderling verband kan in de publieke ruimte een luwteplek ontstaan waar rust en verstillings kunnen gedijen. Het boek voorziet ook in een tool die de zes parameters in hun onderling verband zichtbaar maakt en de mogelijkheid

Participatieve wandelingen in Gent in functie van het onderzoek naar stilte, rust en verstillings in de publieke ruimte.

Je hebt een plek gevonden die je rust geeft.

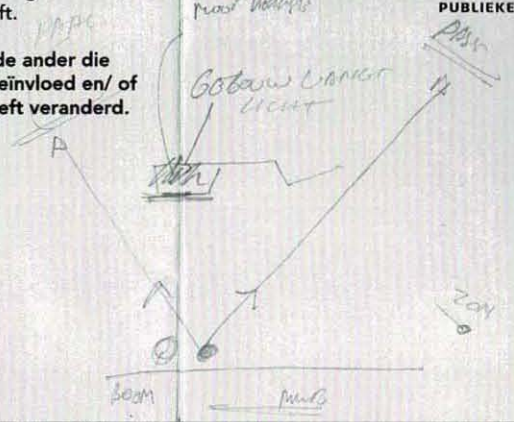
Benoem waarom je juist hier bent gaan zitten.

Je hebt een plek gevonden die je rust geeft.

Benoem hoe de ander die keuze heeft beïnvloed en/ of je ervaring heeft veranderd.

visuele perspectief

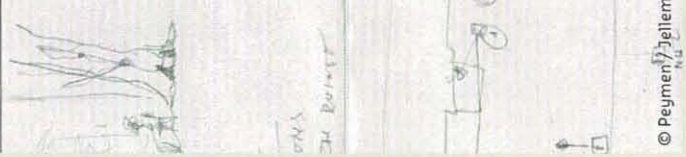
Je hebt de tuin in alle rust verkend.

Welk object geeft volgens jou het meest betekenis aan deze plek. Welke waarde voegt het toe?

Je heb een perspectief of zichtlijn gekozen.

Omschrijf of teken dit beeld. Waar kijk je naar en waar brengt het je naar toe?

© Peymen / Jellema

© Peymen / Jellema

Dat ruimte de beleving van stilte, rust en verstilling beïnvloedt, spreekt voor zich.

De tool (diagram) als een instrument om een luwteplek in kaart te brengen.

schept om elke potentiële luwteplek schematisch in kaart te brengen.

Een antwoord op de vraag 'waar' en 'wanneer' het leven even halt houdt, is niet meer zo eenvoudig. In de verstedelijkte en gesecculariseerde maatschappij wordt het almaar moeilijker om plaatsen en momenten van rust en stilte te vinden. Dit thema wordt ook breed vermarkt: nog nooit waren er meer yogasessies, workshops mindfulness, slow activiteiten, bewustmakingscampagnes en retraites als vandaag. Ook tal van organisaties en initiatieven dragen het belang

van stilte, rust en ruimte als duurzame leefkwaliteit uit en zetten het breed op de (politieke) agenda. In het stedenbeleid krijgt stilte steeds meer aandacht. Niet alleen Gent heeft het aspect van rustpunten opgenomen in haar beleidsplannen², ook in Londen³ staan geluid, rust en stilte almaar hoger genoteerd. Deze activiteiten, bewegingen en organisaties, die zowel van bovenaf als van onderuit aan het groeien zijn, doen vermoeden dat de 'ooit' in het citaat van Nietzsche misschien wel vandaag is. Naast een fiets-, scholen-, straten- en cultuurnetwerk zou de stad ook over een

© Peymen / Jellema

Het is tijd om te investeren in een cultuur van onthaasten, in een kwalitatieve en specifieke infrastructuur, in een landschap waar densiteit, snelheid, functionaliteit afgewisseld worden met oases van rust.

luwtenetwerk kunnen beschikken. Een netwerk dat het mogelijk maakt om in de directheid van het dagelijkse ritme, op een spontane manier even afstand te nemen van dat ritme. Waarbij het mogelijk is om van de ene luwteplek naar de andere te wandelen. Probeer het je voor te stellen: een netwerk van rustige, intieme plekken waar je 's morgens, tijdens de middagpauze, na het werk of voor het slapengaan een wandeling kan maken van de ene luwteplek naar de andere. Om even los te komen, afstand te nemen, te genieten of na te denken over wat de dag gebracht heeft. Een infrastructuur van trage wegen en luwteplekken kan een meerwaarde zijn voor de gestreste tweeverdiener, al dan niet met kinderen, die nog even wil afkicken na een dag van 'veel te veel'. Maar evenzeer kan zij productief en creatief werken in een professionele omgeving. Al vergaderend wandelen in alle rust en zonder afleiding tot de kern van de zaak komen, is ondertussen ook geliefd bij mensen in een topfunctie. Ook voor senioren en andere doelgroepen, die aansluiting missen in de samenleving, kan een publiek netwerk van rust en verstillingsaanleiding zijn tot ontmoeting en het doorbreken van eenzaamheid. Het is tijd om te investeren in een cultuur van onthaasten, in een kwalitatieve en

specifieke infrastructuur. Een landschap waar densiteit, snelheid, functionaliteit afgewisseld worden met oases van rust. Nu de stedelijke verdichting ons voor nieuwe uitdagingen stelt, is het nog belangrijker om een stad op mensenmaat te ontwikkelen met ruimte voor stilte, rust en verstillingsaanleiding. De luwteplek, als een nieuwe typologie, kan de stad van de toekomst mee vorm geven. ■

→ **Meer info:**

Geert Peymen, Pleuntje Jellema, *De Luwteplek - een ruimtelijk onderzoek naar stilte, rust en verstillingsaanleiding in de stad*, januari 2017, ISBN 9789082641806 www.peymenjellema.be

In de verstedelijkte en gesecculariseerde maatschappij wordt het almaar moeilijker om plaatsen en momenten van rust en stilte te vinden.

© Eddy Vangroenendael

- 1 *Uit de Omsloten Tuin* van Rob Aben en Saskia de Wit, 1998, uitgeverij 010, p. 11.
- 2 *Stad Gent (2014)*, Gents Stedelijk Actieplan Geluid voor een leefbare én levendige stad, 2014-2019, Tine Heyse, Schepen van milieu, klimaat, energie en Noord-Zuid.
- 3 Rachel Sambells heeft in haar werk bij de City of London een geluidsplan geschreven waarmee ze in de prijzen is gevallen vanwege de innovatieve benadering ten aanzien van geluidsbeheer in de stedelijke context. Ze spreekt onder meer over 'the provision of areas of tranquility in the urban environment'.

Je hebt een plek gevonden die je rust geeft.

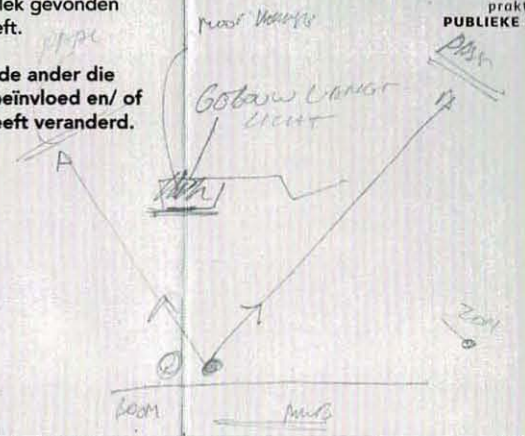
Benoem waarom je juist hier bent gaan zitten.

Je hebt een plek gevonden die je rust geeft.

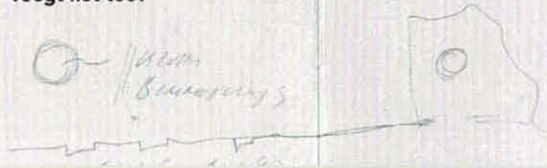
Benoem hoe de ander die keuze heeft beïnvloed en/of je ervaring heeft veranderd.

Uit de straat
perspectief

Je hebt de tuin in alle rust verkend.

Welk object geeft volgens jou het meest betekenis aan deze plek. Welke waarde voegt het toe?

Je heb een perspectief of zichtlijn gekozen.

Omschrijf of teken dit beeld. Waar kijk je naar en waar brengt het je naar toe?

© Peymen / Jellema

© Peymen / Jellema

Dat ruimte de beleving van stilte, rust en verstilling beïnvloedt, spreekt voor zich.

De tool (diagram) als een instrument om een luwteplek in kaart te brengen.

schept om elke potentiële luwteplek schematisch in kaart te brengen.

Een antwoord op de vraag 'waar' en 'wanneer' het leven even halt houdt, is niet meer zo eenvoudig. In de verstedelijkte en geseclariseerde maatschappij wordt het almaar moeilijker om plaatsen en momenten van rust en stilte te vinden. Dit thema wordt ook breed vermarkt: nog nooit waren er meer yogasessies, workshops mindfulness, slow activiteiten, bewustmakingscampagnes en retraites als vandaag. Ook tal van organisaties en initiatieven dragen het belang

van stilte, rust en ruimte als duurzame leefkwaliteit uit en zetten het breed op de (politieke) agenda. In het stedenbeleid krijgt stilte steeds meer aandacht. Niet alleen Gent heeft het aspect van rustpunten opgenomen in haar beleidsplannen², ook in Londen³ staan geluid, rust en stilte almaar hoger genoteerd. Deze activiteiten, bewegingen en organisaties, die zowel van bovenaf als van onderuit aan het groeien zijn, doen vermoeden dat de 'ooit' in het citaat van Nietzsche misschien wel vandaag is. Naast een fiets-, scholen-, straten- en cultuurnetwerk zou de stad ook over een

infopunt PUBLIEKE RUIJTE

Sinds de eerste uitgave in 2008 is het praktijkboek Publieke Ruimte een jaarlijks referentiewerk voor de nieuwste ontwikkelingen en realisaties op gebied van openbare ruimte in België. Dit jaar verschijnt het boek voor de tiende keer en viert ook de Prijs Publieke Ruimte zijn tienjarig jubileum.

Deze speciale editie van het boek bevat een retrospectieve met de winnaars van de voorbije jaren. Vlaams Bouwmeester Leo Van Broeck en professor Pieter Ballon (VUB) geven hun visie op de publieke ruimte van de toekomst. Ook de sprekers van het Congres Publieke Ruimte 2017 vertellen in 16 inspirerende reportages hoe zij de tendensen op vlak van openbare ruimte ervaren en welke uitdagingen ons te wachten staan.

Een bespreking van 29 recente realisaties toont de diversiteit aan hedendaagse publieke ruimten in Vlaanderen en Brussel. De bedrijvengids bevat de contactgegevens van tientallen ondernemingen die de werking van Infopunt Publieke Ruimte en de realisatie van het jaarlijkse praktijkboek ondersteunen en zo het belang van kwaliteitsvolle en duurzame openbare ruimten mee onder de aandacht brengen.

www.publiekeruimte.info

Met medewerking en steun van

AGENTSCHAP
NATUUR & BOS

DEPARTEMENT
LEEFMILIEU,
NATUUR &
ENERGIE

TEAM
VLAAMS
BOUWMEESTER

VLAAMSE
MILIEUMAATSCHAPPIJ

